

RÖDAKORSVÄRDAR I SJUKVÅRDEN 2019

**KARTLÄGGNING
INOM SVENSKA RÖDA KORSETS
NATIONELLA AVDELNING**

Innehåll

Introduktion	3
Genomförande.....	3
Rödakorsvärdarna i siffror.....	3
Verksamhetens förutsättningar	6
Rödakorsvärdarnas placeringar	7
Behovet av stöd enligt frivilligledare.....	8
Analys av kartläggningen	9
Planerade insatser 2020.....	9

Introduktion

Verksamheten med rödakorsvärdar startade som en pilotverksamhet på Södersjukhuset i Stockholm år 1959 och har alltså firat sitt 60-årsjubileum 2019. Det finns 101 sjukhus i Sverige idag och rödakorsvärdar finns i 57 av dem. Verksamheten är spridd i hela landet men de är få i norra Sverige och då oftast i sjukresebussar. I Skåne finns det sedan år 2010 ett IOP mellan regionen och Röda Korset och det finns värdar på alla sjukhus förutom två. Två nya kretsar, Örebro och Lindesberg, har under hösten meddelat att de planerar att starta verksamhet med rödakorsvärdar

Genomförande

Kartläggningen gjordes under andra halvan av 2019 genom telefonsamtal till frivilligledare för grupper med rödakorsvärdar. Urvalet grundade sig dels på en lista från en tidigare kartläggning som gjordes år 2015, dels på Röda Korsets uppgifter om kretsarnas verksamheter. Jämfört med listan från 2015 hade två verksamheter avslutats, Simrishamn har tillkommit.

Rödakorsvärdarna i siffror

Antalet verksamheter: 63 vårdinrättningar (sjukhus/vårdcentraler/sjukresebussar).

Antalet frivilliga: 1445

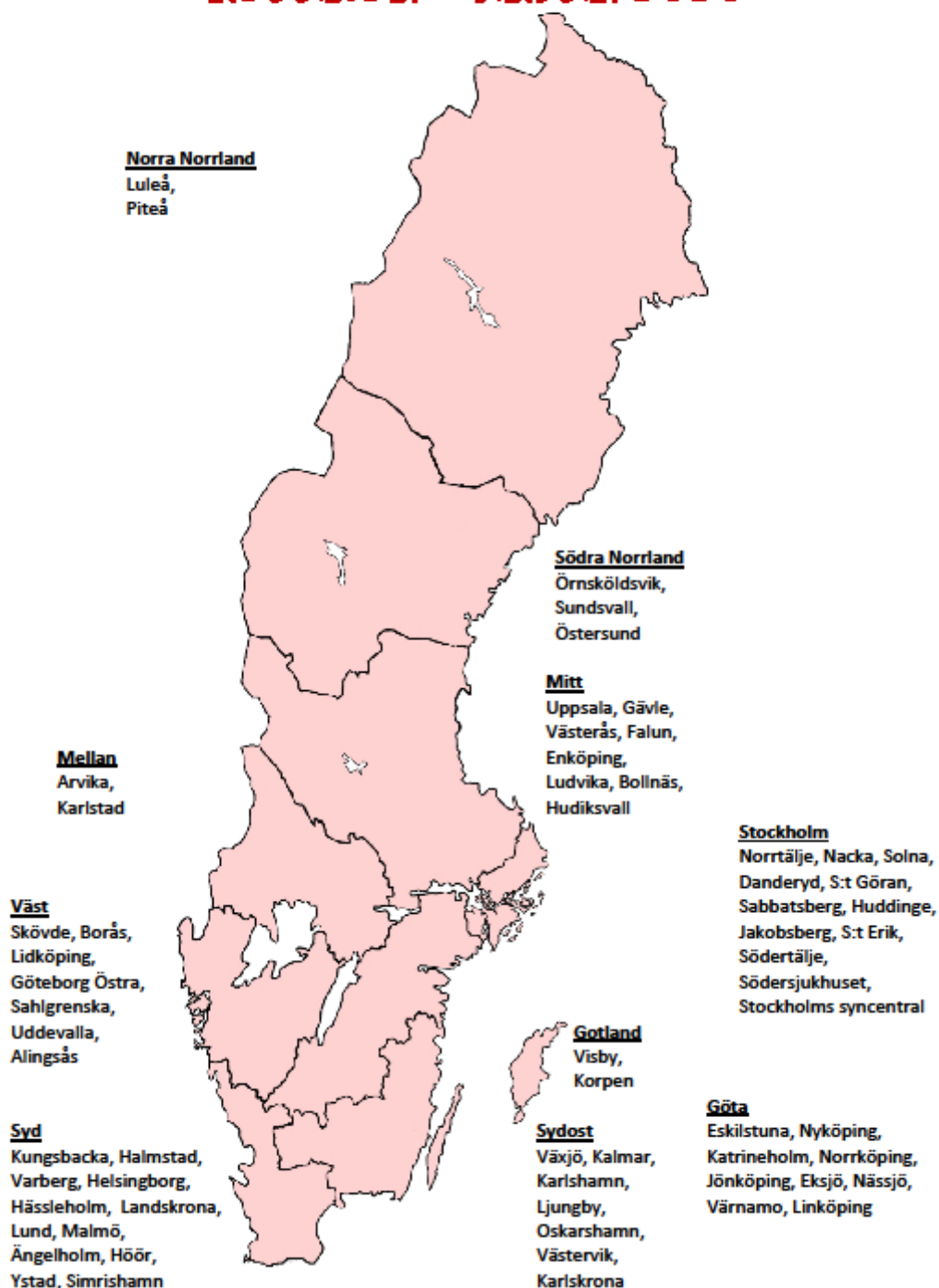
	Entré	Akuten	Avdelning	Sjukresebuss	Vårdcentral/ annan vårdinrättning
Antalet verksamheter	49	15	8	4	3
Antal frivilliga	1050	206	99	50	40

Aktuella verksamheter uppdelade efter respektive sjukvårdsregion:

REGION	SJUKHUS MED RÖDAKORSVÄRDAR
Region Blekinge	Blekingesjukhuset Karlshamn Blekingesjukhuset Karlshamn
Region Dalarna	Falu lasarett Ludvika lasarett Bollnäs (bussvärdar)
Region Gotland	Visby lasarett Korpen primärvård
Region Gävleborg	Gävle sjukhus Hudiksvall (bussvärdar)
Region Halland	Hallands sjukhus Halmstad Hallands sjukhus Varberg Hallands sjukhus Kungsbacka
Region Jämtland Härjedalen	Östersunds sjukhus
Region Jönköpings län	Högländssjukhuset i Eksjö Länssjukhuset Ryhov Värnamo sjukhus Nässjö vårdcentrum
Region Kalmar län	Länssjukhuset i Kalmar Oskarshamns sjukhus Västerviks sjukhus
Region Kronoberg	Centrallasarettet i Växjö Lasarettet Ljungby

Region Norrbotten	Luleå (bussvärdar) Piteå (bussvärdar)
Region Skåne	Helsingborgs lasarett Hässleholms sjukhus Lasarettet i Landskrona Orups sjukhus Höör Skånes universitetssjukhus Lund Skånes universitetssjukhus Malmö Sjukhuset i Simrishamn Lasarettet i Ystad Ängelholms sjukhus
Region Stockholm	Karolinska universitetssjukhuset Huddinge Karolinska universitetssjukhuset Solna Södersjukhuset Danderyds sjukhus Södertälje sjukhus Norrälje sjukhus S:t Eriks ögonsjukhus S:t Görans sjukhus Nacka sjukhus Sabbatsbergs sjukhus Jakobsbergs närsjukhus Stockholms syncentral
Region Sörmland	Kullbergsska sjukhuset Mälarsjukhuset Nyköpings lasarett
Region Uppsala	Akademiska sjukhuset i Uppsala Enköpings lasarett
Region Värmland	Centralsjukhuset Karlstad Sjukhuset i Arvika Sjukhuset i Torsby
Region Västerbotten	
Region Västernorrland	Länssjukhuset i Sundsvall Örnsköldsviks sjukhus
Region Västmanland	Västmanlands sjukhus Västerås
Region Örebro län	
Region Östergötland	Universitetssjukhuset i Linköping Vrinnevisjukhuset Norrköping
Västra Götalandsregionen	Alingsås lasarett Uddevalla sjukhus Sahlgrenska universitetssjukhuset Östra sjukhuset Skaraborgs sjukhus Skövde Sjukhuset i Lidköping SÄS Borås

RÖDAKORSVÅRDAR 2020

2020-01-08

Foto: Elis Hoffman

Verksamhetens förutsättningar

Sammansättning av vårdarna:

En övervägande del av rödakorsvårdarna är kvinnor, äldre och infödda svenskar. Det är vanligt att de frivilliga stannar kvar i verksamheten under flera år.

Gruppernas storlek:

Storleken på grupperna varierar stort från färre än 10 frivilliga upp till en grupp med över 100 frivilliga. Den vanligaste gruppstorleken är mellan 15–30 frivilliga.

Samarbete med sjukhusen:

Grupperna har en namngiven kontaktperson på sjukhuset eller regionen och oftast regelbundna träffar med denne.

Det är olika hur eller om sjukhusen kompenserar rödakorsvårdarna eller kretsen på något sätt. En del sjukhus bjuder vårdarna på lunch och fika varje dag, på andra sjukhus blir vårdarna bjudna på en middag en gång om året.

Avtal:

En del kretsar har avtal med sjukhuset och en del får ekonomisk ersättning som täcker kostnader för bl.a. resor och vårdarnas klädsel. Vissa sjukhus ordnar utbildningar som även rödakorsvårdarna får ta del av, i tex HLR och hot och våld. På vissa sjukhus är det en fråga om personalen som administrerar rödakorsvårdarna, lägger upp scheman etc.

Arbetsätt:

Det gemensamma för rödakorsvårdarna, oavsett placering, är att de erbjuder psykosocialt stöd för patienter, anhöriga och besökare på sjukhusen.

Rödakorsvärdarnas placeringar:

Rödakorsvärdarna i entrén: Sjukhusets entré är den vanligaste platsen för rödakorsvårdar. Oftast bemannas entréerna mellan ca kl. 9-15 på vardagarna, ett pass på förmiddagen och ett på eftermiddagen. Flera har en halvdag eller ingen verksamhet på fredagar då det också är mindre besökare på sjukhusen. Många har uppehåll under sommarmånaderna och runt jul. Vanligtvis är de två vårdar på samma pass, på mindre sjukhus är man ofta själv. Entrégrupperna har oftast gruppträffar en eller två gånger per termin, i Skåne 4-10 gånger per år.

UPPGIFTER: Svarar på frågor och visar vägen för patienter, anhöriga och övriga besökare. Följer ofta med till avdelningen, ibland med rullstol. Ringer efter sjuktransport när en ensam patient lämnar sjukhuset.

Rödakorsvärdarna på akuten: På akuten är det vanligt med bemanning på eftermiddagarna och kvällarna, ibland även på helgerna. Det finns inte alltid fasta tider utan bemanningen avgörs utifrån när frivilliga kan, särskilt när det gäller verksamheter med få frivilliga. Akutengrupperna har oftast gruppträffar en eller två gånger per termin, i Skåne 5-10 gånger per år.

UPPGIFTER: Går runt på akuten på egen hand och pratar med dem som önskar, förser patienter med fika och filter. Psykosocialt stöd för patienter och anhöriga. Sitter med patienter som känner sig ensamma. Avlastar anhöriga så att de kan få gå och äta/WC/vara en stund för sig själv. Sitter med anhöriga efter att de har fått besked.

Rödakorsvärdarna på palliativ avdelning: Verksamheten sker vanligtvis någon gång i veckan på eftermiddagarna eller helgerna. Personalen informerar rödakorsvården vilka patienter som vill och är lämpliga att besöka. Många av värdarna har en bakgrund i ett människovårdande yrke. Det är vanligt med gruppträffar varje månad och ibland kopplas sjukhusets diakon eller liknande till dessa träffar. Rödakorsvärdarna på palliativa avdelningar har ofta gått alla utbildningar som Röda Korset erbjuder för rödakorsvärdarna.

UPPGIFTER: Psykosocialt stöd för patienter och anhöriga. Samtalar med patienterna, läser högt, går en kort promenad, fikar.

Rödakorsvärdarna på sjukresebussar: Rödakorsvården åker med i en specialbuss som tar resenärer som ska besöka ett sjukhus på en annan ort. Även andra resenärer kan åka med bussen. Samma vård åker sedan tillbaka hem med bussen. Det är oftast ett långt pass för den frivillige, från tidig morgon till sen kväll och många uppger att det inte finns mycket att göra på bussen för rödakorsvården. Den frivillige träffar sällan andra frivilliga men de har gruppträffar en eller två gånger per termin. Mycket svårt med rekrytering av nya frivilliga.

UPPGIFTER: Håller uppsikt över resenärerna, serverar fika, pratar med dem som vill, följer med in till sjukhuset.

Rödakorsvårdar på övriga avdelningar: Förutom på palliativa avdelningar och akutmottagningar finns det rödakorsvårdar även på andra avdelningar såsom geriatriken, onkologen, rehab, medicin, kvinnokliniken, barnavdelning, röntgen och dialysen. Oftast finns grupperna på sjukhus där rödakorsvårdar även finns i entrén eller på akutmottagningen.

UPPGIFTER: Psykosocialt stöd för patienter och anhöriga. Samtalar med patienterna, läser högt, går en kort promenad, fikar.

Behovet av stöd enligt frivilligledare:

De flesta frivilligledare uppger att verksamheten rullar på med både frivilliga och kontakten med sjukhuset är bra. Ett vanligt problem är att hitta nya frivilliga till verksamheten och få frivilliga att bli frivilligledare. I en del verksamheter börjar vårdarna bli mycket gamla och de frivilliga får oftast själva välja hur länge de vill vara med i verksamheten. Det leder ibland till situationer som kräver frivilligledarnas bedömning och beslut om personen kan vara fortsatt aktiv som rödakorsvärd. Dessa situationer kan vara svåra för en frivilligledare.

De önskemål om stöd som framförs:

- Hjälpa med att rekrytera nya frivilliga, särskilt män och personer med fler språkkompetenser.
- Vidareutbildning.
- Informationsmaterial.
- Tips på hur man gör när man ska utöka verksamhet till andra avdelningar.
- Möjligheter till att träffa andra rödakorsvärdar för erfarenhetsutbyte.

Foto: Peter Hodgson

Analys av kartläggningen:

Det finns många positiva erfarenheter om en väletablerad verksamhet som har engagerade frivilliga som upplever att de gör nytta, trivs och därmed stannar länge i verksamheten. En del av de frivilliga har blivit engagerade genom att de själva har kommit i kontakt med rödakorsvärdar vid sjukhusbesök. Detta kan tolkas som att stödet har upplevts som relevant och viktigt, och man vill gärna ge tillbaka samma typ av stöd till andra som befinner sig i samma situation. Det finns också ett framgångsrikt samarbete i det skånska IOP:t som visar på en att verksamheten är efterfrågad och uppskattad och som möjliggör en förbättrad kvalitet i verksamheten regionalt. Därmed finns det potential för att både utöka verksamheten till nya sjukhus samt för att utveckla de befintliga verksamheterna.

Samtidigt finns det i dagsläget stora utmaningar i att hitta nya frivilliga till flera grupper vilket riskerar att påverka verksamheten negativt. De senaste åren har tre verksamheter avslutats på grund av bristen på frivilliga. Vi behöver även arbeta för att öka mångfalden i verksamheten för att ännu bättre möta behoven hos olika patienter och besökare.

För organisationen Röda Korset är rödakorsvärdarna ett viktigt skyltfönster gentemot allmänheten men även en viktig resurs i beredskapsuppdraget. Rödakorsvärdarna möter varje dag människor som befinner sig i kris och har skaffat sig värdefulla erfarenheter av krishantering. Denna kunskap kan bidra till att öka Röda Korsets kompetens och styrka i att agera i händelse av en kris och bör därför tas tillvara på ett systematiskt sätt.

Planerade insatser 2020

- Utveckla stöd för rekrytering av rödakorsvärdar, särskilt inriktad på att rekrytera yngre personer, män och personer med annan etnisk bakgrund än svensk.
- Stärka rödakorsvärdarnas möjligheter att tillgodogöra sig utbildningar.
- Införa PSS som en uttalad metod i verksamheten.
- Undersöka efterfrågan och möjligheter att starta nya verksamheter på nya orter.
- Se över rödakorsvärdarnas roll i Röda Korsets krisberedskap och hur deras erfarenheter kan användas i organisationens krisarbete.

Foto: Joi Grinde

Svenska Röda Korset

Box 17563, Hornsgatan 54, 11891 Stockholm
telefon 08-452 46 00, e-post info@redcross.se
www.redcross.se

